

denképpen mivelünk kell végződnie. Mindenkinek a maga nevével. Úgy rendelkezem tehát, hogy vagyomból elmeispotályt építtess. Nevezd el Húbert Aurélról! Utána legyél kereskedő te is olyan nincstelenül, miként én indultam, és kezd el a számítást, s örvendezz, hogy olyan feladatot kaptál, aminek a végeredményét már látod, s csak a hozzá vezető út homályos és bizonytalan. Még akkor is, ha elég egyetlen nevet kimondanod.

Kőrösi Zoltán

AZ ELUTAZÁS

Elaludhatott: meleg sárga fénnel sütött a nap, húsos levelű fák remegtek a forróságban, és valami furcsa, füttyre emlékeztető csivitelés, mit mondjak: bugyborékolni, hol elhalkulva, hol szinte fülsiketítő hangosan.

Ugyan, lehet a múltról beszélni? Van-e, ami volt? Hogy az emlékekben nincsen idő. Nemcsak az az igazság, hogy megcsókoltunk egy nőt, hanem az is, hogy titokban vágyakoztunk rá, s meg akartuk csókolni. Sokszor maga a nő a hazugság, és a vágy az igazság. Egy álom is valóság. Ha arról álmodom, hogy Egyiptomban jártam, útirajzot írhatok róla.

A kinti napfény és a benti árnyékok, a porszag és a kesernyés sörillat. És akkor ez az elbeszélés, bárhol essen róla szó, most már ahhoz a délutánhoz is tartozik. Mert arra gondolok, hogy történet és idő, idő és történet így egészítik ki egymást: ragyognak az elhallgatott mondatok, igen, tényleg így hiszem, mint az őszi szikrázást, ami még olyan meleg lehet, pedig már az árnyékokra figyelsz, ha a langyos simításra elernyed is a fázó bőr, és megállsz a sétálóúton, kezded a pálca elefántcsont gombjára simul, megállsz, akár csak az órát vedd elő a selyemhátú mellényke zsebéből, vagy éppen a kis platánfa köré, a vasrácsra feszített színes hirdetőoszlopot nézegetned: Mascara de kölnivíz, az úri világ illata, mellette szép képen a Mössmer speciál ágyhuzat, egy kispárna, két nagypárna, egy paplanlepedő, nem is drága, megállsz itt, de tudod, hogyan zajlik körülötted a délután: hogy a boltocskákban égnek a lámpák, világít a segédek kemény fehér inge, s már a Testory kristálycsillárai is felszikráztak, szórják csak a fényt az opálos kirakatüvegre, a kazettás fapalcokra és a fal gipszrózsáira, megállsz itt, és látod mindezt, eltéveszthetetlenül és soha oda nem figyelve, mint az utcát, ahol naponta jársz, a házat, ahonnan zökkenve kilépsz, az ívesen kanyarodó lépcsősört, ahol biztonsággal visz a lábad, a kilincset, ami a tenyeredhez kopva simul, az ágyat, aminek a recsenései téged már nem ébresztenek fel; igen, ha erre gondolsz, ha így figyeled ezt az őszi meleget, a testeddel, az öntudattalan létezés könnyű boldogságával, akkor érted, hogy éppen így tudsz a ki nem mondott szavakról is, és a ki nem mondott mondatokban rejtőző történetekről, s velük így tudsz a méltóságról és a szenvedésről, ami kitölti a gyötrelmes hétköznapi valóságát, a majd észrevehetetlen pergő percek és órák gyomorszorító félelmeit, amikor magadra maradtottan szűkölnél, de beszélni persze nem beszélsz; igen, így tudsz minden-

ről, ami van, csak soha el nem mondható. Meghallgatod a mondatokat, és nézed a zölden száradó tintát.

Íme:

Istenem, a Kristóf téren sütött a nap, de az árnyékba szorult lovaik hátára már ráterítették a vastag, szürke pokrócokat a gondosabb fiákeresek, csikordulva kanyarodott a villamos, csaknem üresen döcögött a főkocsi is, a bajuszos kalauz a peronon állva süttette magát, s ahogy egy fiatal leány ment el mellettem, karcsú testén taftelyemből fodrozódott a ruha, barna haján féloldalt a pettyes kis kalap, láttam: a hosszú szárú kesztyűje félig legyűrve, hogy a karján nyári szökén csillan hassanak a pihék.

Október, október, ez az én hónapom.

A Nagyszínház felől vágtam át a téren, nocsak, a Magyar Király előtt még állnak az asztalokat árnyékoló napernyők, persze a színes gombák alatt már üresek a székek, a hűvös vascirádák, a fehérre mázolt vasvirágok, az érintetlen hamutartók és a megmeglennenő asztalterítők, de hát ki is ülne ki ide már ilyenkor?, legalább a pincérek felhúzták a kávéház óriás táblás ablakait, sarkig tárták a kettős bejárati ajtót is, hát kiömlöhet ide a zaj, a nevetések és a szavak, a pohárcsörrenések és a székek reccsenése, az aprópénz vidám pendülése és a kacszázó léptekkel siető pincérek kiáltásai, kiömlött ez a hullámzóan halkuló és fölérősödő hangzavar, ami fölött néha, mint az állomásról kihúzó gőzös búcsúzó füttye, felsípolt a kávéfőző gép fortyogásba fúló sziszegése, és tudom, hogy akkor gyöngyöző pára ült a sárgaréz csapokra, csattantak a pultra ejtett kerek fatálcák és a hátsó lengőajtó összeütődő szárnyai, és a sörhab kesernyés hava felé őszi felhőkben sodródott a cigaretták és a szivarok füstje:

Istenem, álltam csak az aszfalton, néztem a tarkára kopott falakat, a ráncosra koszolt függönyöket, milyen régen jártam itt!

Istenem, hogyan lehet az, hogy itt jártam!, az, hogy itt jártam el, a Petőfi utcán végigjőve a Liget felé, nap mint nap, a hátamat verdesték a keskeny bőrszíjjal összekötött könyvek, zörögtek a tollszárak a sárgára festett, éles sarkú fa tolltartómban, igen, itt jártam el reggelente, amikor a park fái közé eléim jött a sütemények édes illata, és itt mentem el délután, nyomomban a forró zsirok fűszeres párájával, miközben a kavicsos sétányon zsebre dugott kézzel, ráérősen ballagott a nagyélettermi cigányok kihajtott gallérú primása, hogyan lehet az, hogy itt jártam el, és a fényesre törölt magas szárú cipőm az orrától a sarkáig éppen belefért a macskakövek kockarácsának egy kis négyzetébe, hogyan lehet?, hát persze nem is az évek, nem is az idő, hanem az, hogy azóta összement minden, kisebb és kopottabb lett, mégis érthetetlenül bonyolultabb, de kisebb és kopottabb, mégis érthetetlenül unalmasabb is, félelmes és visszataszító unalommal, nem is szólva a ráncosodó, petyhüdt bőr, a mákos haj és a csenevészén lógó izmok minden részletéig ismert ócska történetéről, fáradságosan gyűlölt ismétlődéseiről, a fel-felriadó éjszakákról és az elsüllyedő délutánokról, a sok-sok jelen pillanatról és a végeérthetetlen várakozásról, és nem is szólva persze minden útról, amik, hogy mást már ne is mondjak, immár lehet, hogy körbeértek, vagy magukba futottak vissza, éppen, ahogy én is visszatértem ide, ezzel, ami nem is idő, nem olyan idő, csak ötven év, a testem ötven éve, és mit tegyek, el kell hogy higgyem ugyanazé a testé, ami akkor is itt állt macskaköveken, itt állt a terrace előtt, s vágyakozva szivta be a cigaretta és a kávé illatát, hallgatta a mormolást, leste a bordó függönyök mögött mozduló árnyékokat, igen, ugyanaz!, s ami most itt áll, a csikorgó villamos, a felhorkanó lovak, a koppanó cipők és az elrobogó autók összeolvadó zajában, itt áll ebben a langyos októberi napsütésben a kopott kis kávéház előtt. Ugyan.

No, gyerünk bel, koppintottam a terrace csipkés sarkához a pálcat, gyerünk, lássuk, mi volt itt a szép, nem is csak!, lássuk, mi volt itt egyáltalán!, és beléptem a sarkig tart ajtón,

egy pohár sört, gondoltam könnyedén,
s még mosolygottam is a garderoibe ajtócskája mögül felém siető kis leányra, ahogy a könnyű felöltőmet a karjára dobtam,

vagy mégsem, gondoltam meg aztán, ahogy körülnéztem a zsúfolt teremben,
ej, hát csak találok asztalt!,

zsiros fényt szórtak a lámpák, kávét hozzon, fiam, kávét és tejet! intettem a hozzám siető pincérnek, hogyan nőhet valakinek az arcán ekkora bajusz?, és figyeltem, ahogy a karjára vetett fehér kendőt meglengetve a pulthoz rohan.

Kibámultam az ablakon: olyan mindegy ez is, október?, napsütés?, ki hiheti ezt el? nézelődünk csak, idegenként boldogan. De a kávé, hagyjuk meg, finom, ezüstszín kis kancsóból öntheted hozzá a langyos tejet, fehér örvényeket kavargat a kanalad. Talán ahogy benned elmosódnak az emlékek, úgy foszlik semmivé a te képed is, ami a kövekben, az ízekben és az illatokban élt? Figyeljed csak a forgolódo kávéskanál villanásait. És persze csak óvatosan: minden formahiba lényeghiba, s a formahibánál nincs is nagyobb hiba. Tudni, de csak sejtve. Mondani, de csak szavak nélkül.

És ahogy a csészében támadt kis tengeri vihart igazgattam, árnyék vetült az asztalomra.

Kornél!, szólt előbb halkán, szinte kérdezőn egy férfihang, de már aztán határozottabban, sőt örömmel ismételte el: Kornél!, Kornél!, mondta kétszer is. Hát igazán te lennél az?, s ezt már kiáltotta, hogy föl kellett nézmem, de még a szomszéd asztaloknál is felneszeltek,

Kornél!, kiáltozott ez az idegen férfi, és ölelésre tárta a karját, az asztalomhoz állt és mosolygott,

hát itt a válasz, gondoltam, mi is kellhet még?,

itt ez az idegen, néztem a keskeny, finom metszésű orr cimpáitól az áll alsó szögletéig húzódó két mélybarna ráncot, a homlok hullámzó redőit: egy meglett férfi nyútt arca volt ez, egy idegen pillanatokból összegyúrt jelen, egy ismerős és ismeretlen vonásokból megmerevedett maszk, de, hisz mit lehet tagadni, igen, igen!, ha akarom tudni, ha nem: az elnagyolt álca mögött még megvan egy másik arc is, azok a vonások, amiket hajdan tán nap mint nap is láttam, azok a szemek és az a száj, az a homlok és az a mosoly, az, amit én hajdan a barátomnak neveztem, annyiszor szóltam hozzá, de csak mint aki már túl volna a figyelmeden, mert oly természetes és éppoly felfoghatatlan, hogy beszél, nevet, verset ír, egyszóval létezik; igen, ennek a férfinak az arcában egy felejtésre ítélt másik arc is mosolygott, s az ölelésre tárt kezével egy régi feledni akart emlék is kitérta a karját, örvendezve, mégis szomorú szeméremmel,

Pataki, mondtam rekedten, és tétován visszaöleltem, éreztem a dohányfüst és a naptalin áporodott szagát, Pataki!, aztán csak mutattam, üljön le, ha úgy tartaná a kedve, igen, miért ne, én is csak itt üldögelek, mellettem üres a szék.

Édes Kornél!, mondta ő, Édes Kornéloom!, tette a kezét a kezemre, rám nézett, és aztán hallgatott, vizsgált figyelmesen, kutatta a vonásaimat, mint az orvos, ha áruló jegyeket keres, mint a nyomozó, hát ez az, gondoltam: szavak nélkül érteni!,

Édes Kornél!, szólalt meg aztán, még most is alig hiszem, tudod, nekem azt mondták, te külföldre mentél, messze, egészen a tengerig, és öregem, azt is mondták, hogy ott haltál meg, egy idegen városban, ködben és esőben, csatornák és matrózok között,

egy téglaszínű, vakolatlan házban, igen, képzeld csak el, drága Kornél, mit gondolhattam volna, amikor azt mondták, te már nem is élsz, és mit gondolhattam volna még, ha eszembe jutottál, mert, tudod, eszembe jutottál annyiszor...

Ugyan, hajtottam le a fejem, ugyan, Pataki, láthatod: itt vagyok, és akinek a halálhírét költik... hát nem igaz?

Kornéloom!, csapott az asztalra, hiszen ez csodálatos!, igen, akár el se higgyelek, ez már akkor is gyönyörű, Kornél, Kornél, mondd, akkor nem is jártál a tengernél?, mondd, nem is láttad a csatornákat, meg azokat a fehér bőrű asszonyokat, az éjszakai tengert?, mondd, mondd, édes öregem, hogy merre jártál, honnan jöttél, látod, én ilyen vagyok, afféle tanár, nem tudom, lehet, talán épp büntetesként, vagy nem is tudom, de mindegy, mindegy is, mert hidd el, Kornél, olyan nagyon jó, hogy itt vagy, hát hogyne, Istenem, hányszor gondoltam terád, a vonatutakra és a hajnali csatangolásokra és mindenre: a New Yorkra és a Bucsinszkyra, a Duna-korzóra, Sárkányra és a Mária utcára, Kaniczkyra és Gáchra, Kornél, te biztosan el sem hinnéd, vagy talán tényleg ne is, talán jobb is, ha nem, mondd, édesem, kérsz valamit, mit hozassak, pénzem az van, arra, amit csak akarsz.

Józsí!, kiáltott, széles mozdulattal intett a pult felé, azt hiszem, még pattintott is az ujjával.

Ez hát a Pataki, gondoltam, ez a Pataki, mit művel az idő, kiütközik rajtunk, mint az őszülő borosta.

De csak ennyit mondtam: ugyan, Pataki, ne akarjad, hogy bölcs legyek: vannak felejtésre ítélték, és vannak olyanok is, akik bezárultak a múltba, fogadd meg: ne hidd, amit látsz, ne halld, amit hallasz, és könnyű maradsz, könnyű és boldog, Pataki, mondd, hát nem emlékszel, mit beszéltünk akkoriban.

mi bajom volt nekem Nagy Sándor korában?, mi a fene bajom volt nekem XIV. Lajos korában és a Fáraók és V. Károly és II. Lipót korában?, semmi bajom se volt, semmim se hiányzott, 2000-ben ismét nem fog nekem hiányozni semmi, és 3000-ben se, és 5000-ben se, és aztán soha többé nem fog hiányozni nekem semmi, semmi, érted?, és ennél többet most sem tudhatok mondani...

Ó, Kornél!, hajolt hozzám, ugye szomorú vagy, látom én, ma is olyan szomorú vagy, jó, jó, hisz magam is tudom, ne hidd, hogy reggelente nem nézek döbbenet a tükörbe, igazán: a bőrömon hersegve száguld az önborotva, és én csak csodálkozom, igen, ne hidd, hogy nem tudom... csak lásd: felnőttem, Kornél, nem a hajam, a bőröm, de nézd, itt a pénzes tárcám is, ismernek a városban, vannak, akik szeretnek, mondd, Kornél, baj ez?

Pataki, dehogy baj, miért is volna baj, hagyd ezt, inkább kérlek, mondd meg nekem, Budapesten mikor jártál? szóltam halkán,

ha úgy akarja, hát meg se hallja.

Lehajtotta a fejét,

Istenem, hajnalban, amikor a vicék kinyitják a kapukat, és álmos, csipás szemmel söpri a járdát, már visszafelé dörögnek a tejeskocsik a nagyvásárcsarnokba, kerékpáros kifutók hordják szét a festékszagú reggeli lapokat, dobozos taligának pékinasok tolják a reggeli sütet, fázós lábú kiscselédek nyitják ki a keskeny szobaablakot, még lobognak a kék harisnyás gázlámpák, és a Nagykörúton a Duna felől fúj a szél, hűvösen és józanul, s a Sugár út végénél, a fázó magyar királyok mögött mintha lángolna, vörös színben úszik a ligeti fák csúcsa... nem, régen jártam ott, Kornél, nem is emlékszem már talán.

És Desiré, kérdeztem tőle még halkabban, mondd, ő hogyan él most, róla mit hallottál?

Desiré?, nézett vissza rám, ó, Kornél, milyen furcsa is ez, és elhallgatott, felemelte és aztán az asztalra ejtette a kezét,

Desiré, suttozta maga elé.

Igenis, igenis!, máris a parancsára a tisztelt uraknak!, lépett az asztalunkhoz a pincér, mit hozhatok, Pataki úr?, kérdezte, szürke izzadságcseppek ültek az orrtövénel, a bajsza úgy lógott, mintha húslevesbe mártotta volna, sárgán fénylett a homloka, de még a gyérülő haj alatti fehérebb bőr is, a szemei mint az olajbogyók,

mit hozhatok a kedves vendégeknek, hajolt meg, s így is maradt, kissé előredőlvé, friss a csapolás, csipentette össze a szemét, és a karját, a ráterített fehér kendővel, maga elé emelte.

Kávét hozással még, Pataki!, mondtam, aztán azért hozzátettem, és talán egy világos pikolót is, hideget, hogy harmatos legyen a pohár.

No, hallod, és nekem is ugyanazt, Józsi!, vidámódott meg Pataki, és siess, fiam!, bólintott rá,

mint a katedrán, gondoltam, de mit mondhatok?, nem szóltam, csak néztem az arcát, micsoda idő, igen, maga az, hogy van.

Parancsolatjára!, fordult a pincér, s lekapta a karjáról a kendőt, meglöbögatta, mint aki jelez a lesben álló titkos seregnek, s gyors léptekkel kacsázott vissza a pulthoz.

Rendes fiú, mosolygott Pataki, igazán rendes fiú.

Van már vagy ötven, néztem a fekete szmoking után, ötven, de talán még több is. Fiú.

Látod, Kornél, ismernek itt, tényleg ismernek engem, sokan tudják, hogy ki vagyok.

Ültünk szótlánul, besütött a délutáni nap, a lassú cigarettafüst kéken forgott az asztalok fölött.

Nagyon, nagyon régen nem hallottam róla, mondtam halkán.

Ó, Kornél, tudod, mi azt hittük, nem, már tudtuk is, hogy te nem élsz, persze ő még sokszor beszélt rólad, hitte is, hogy valamiképp visszajössz, ahogy ő mondta: jelet adsz nekünk, de aztán már egyre kevesebbszer terelte rád a szót, volt nap, hogy nem is emlegettünk, tudod: úgy múltak el az évek, ugyanazok a villamosok, a száguldó autók, a lila hajnalok, tudod, úgy múltak el az évek, mintha csak beszélnék róluk, mintha csak ülnék a függöny mögött az ablaknál, az aranyló betűk alatt, álmosan figyelve, hogy mindenki a dolgára siet, még egy óra, még fél óra, még néhány perc, de közben mindig minden ugyanaz, történés nélkül, s mégis visszahozhatatlanul, változatlanul és mégis ráismerhetetlenül, ó, Kornél, hidd el, ő még oly sokszor az ajtó felé fordult, néha mosolygott, és egyszer a hamutál szélére fektette a szivarját, a tenyerébe támasztotta a fejét, Kornél, mondta halkán, délután volt, fűtyült a szél, Kornél, már nem vagyok fiatal, egy hete múltam negyven, s aki nem fiatal, megpuhul, s meg tud bocsátani mindent, Kornél, szükségem van rád, tenélküed üres vagyok és unatkozom, segíts, különben elpusztulok, mondta, és aztán többet soha nem beszélt rólad, soha, amíg itt volt.

Ezt mondta?, kérdeztem szomorúan.

Kornél, ő szeretett téged.

Tudom, hajtottam le a fejem, tudom.

Október, október az én hónapom.

Hé, nézd csak, Kornél, kiáltott Pataki, itt a kávé és a sör!, és a karomra tette a kezét.

Igen: Józsi magasra tartva, a tenyerén egyensúlyozva emelte a feje fölé a tálcat, a pult előtt vágott át az asztalok felé, amikor hirtelen, mint aki a járdaszegélybe botolva megbicsaklik, vagy megcsúszna az iszapos vízparton, megtántorodott, és támasztékot keresve oldalra lépett, láttam az arcát, egyszerre volt rémült és fáradt, és láttam, ahogy ettől az oldallépéstől mégis az egyensúlyát veszítette, a tenyerén megbillent a tálca, és a másik kezét, amit eddig szertartásosan a háta mögött a derekára szorított, most meglepetten emelte föl, de a mozdulata, mintha csak vissza akarná vonni, görcsösen megmerevedett, láttam az összegörbedő ujjakat, a körmök csillanását, és ahogy a megcsúszó poharak, a fehér kanna és a fehér kávéscsészék átbuktak a tálca peremén, sőt utánuk perdült a tálca is, és Józsi, mint akit egy bevallhatatlan bűn nyom, váratlanul térdre hullott, a padlóra zuhant, hallottam a tálca csattanását, a poharak és a szétrobbanó kanna csörgését, ami olyan volt, mint a csontok pengése, a térdére hullott, és egy rövid pillanatig így maradt, a levegőbe markoló kézzel, kitágult orrlyukkal, levegőért kapó szájjal,

Ember!, kiáltott rá egy bosszús hang,

de akkor ő már a földre feküdt, a parketta sárga cikcakkjaira, s lefeküdt mellé a fehér kendő is, puhán,

Mi ez?, ordított dühössé válva az előbbi hang,

és feküdt Józsi, az arca a hűvös, lakkos fához simult, rándult a lába, aztán az is mozdulatlan maradt, kopaszodik, láttam a foltot a feje tetején, ott hevert, a válla a tálca peremén, üveg- és porceláncserepek között, összefolyt a kávé és a sör.

Józsi!, kiáltotta a csapos, felsikoltott a kasszirnök, és eltakarta a szemét, persze csak szétnyitott ujjakkal, és akkor már ott térdelt a másik pincér, s a hátára fordította az elnehezült testet, felemelte a ropogó cserepek közül, a fekete kabátot áztató fekete kávéból, felemelte és a térdére támasztva tartotta a fejét, éppen úgy, hogy láttam az arcát, láttam a bajusz szárait, a viaszos homlokon egy szivárgó, friss sebet, a kékes ajkak mögött a dohánytól sárga fogakat,

mi van?, mi történt?, ugráltak föl a hátsó asztaloknál is, a pincér!, kiabáltak, elesett a pincér!, részeg?, szerintem meghalt, mondta valaki, és ettől hirtelen egy pillanatnyi csend lett,

a pincérek nem is szoktak meghalni, suttogta Pataki, és így nem is lehet, csak így, a tálcával, a pult előtt, és nézte Józsi arcát,

a szíve, szólalt meg a másik pincér, megmondták már neki, a szíve, ismételte gépiesen.

Hívjanak orvost, hát nincsen itt egy orvos, kiáltotta a csapos, telefonozzanak a mentőknek, gyorsan, szólítsanak fel egy orvost, és rekedtté vált a hangja, ahogy egészen a pultra dőlve kiáltott,

nem kell, mondta halkan a másik pincér, nem kell,

és néztük, hogy újra a fekvő testre hajtja a fejét, a fülét Józsi fehér inges mellkasára tapasztja, aztán lassan fölemelkedik, és csak int, talán ha lenne itt egy tükör, mondta, de senki nem válaszolt, néztük a kávéfoltos szmokingot, a csillogó cserepeket a rájuk száradt sörhabbal.

Ugyan!, mindig ugyanez, mindig! Gyere!, menjünk innen, szóltam Patakinak.

Hová?, nézett rám döbbenet.

Bárhová, válaszoltam, unom már itt.

Unod?, kérdezte értetlenül, hogy mondhatod azt, hogy unod, hiszen ez itt egy halott! mit halott? ez itt a Józsi: az előbb még járt, beszéltél is vele, én azt mondtam neki,

kávét hozzon nekünk és sört, és ő hozta is, most meg már nem mozdul, nem is tud mozdulni, ott fekszik, élettelenül és mozdulatlanul, mint egy kitaposott szőnyeg, mint egy, mint egy nem is tudom... és éppen azzal a sörrrel, éppen azzal a kávéval, Kornél, hogyan mondhatod azt, hogy unod, hogyan mondhatod?

Nyugodj meg, Pataki, ami fontos, azt már mind láttuk.

Láttuk?, hát csak nem hiszed?, az nem lehet, értsd meg, Kornél, az nem lehet, hogy... hiszen tudod, ennyi nem lehet, mondd, Kornél, te már nem félsz?

Nem, Pataki, ráztam meg a fejem, nem. Nekem már nincsen mitől félnem: a halál, arról nem tudom, micsoda, és így nem is törődöm vele, az én feladatom a meghalás, ez az, ami rám tartozik, ezt el kell egyszer intéznie, ez minden ember egyetlen komoly feladata, és mit érdekel engem a másé, mondd, mit?, Józsi, ő már elvégezte, ez a pincér már tudja, amit mi is tudni fogunk, csak ez számít, semmi más.

Csak ez?, Kornél, azt mondod?, nézett rám Pataki.

Nem, Kornél, tévedsz. Ül vissza, és hallgasd meg, amit mondok, hallgasd meg, és aztán elmehetsz.

nem, nemcsak a meghalás számít, hanem tudni kell készen lenni...

Ó, persze, Pataki, ezt hallottam számtalanszor már én is, és hányszor elmondtam én is, hidd el, nem akarok gúnyolódni: hogy csak az élhet, aki teljesen el van készülve a halálra, s mi, ostobák, azért halunk meg, mert csak az életre készültünk el, és mindenáron élni akarunk, mit gondolsz, Pataki, én elfeledtem a régi szavakat? Azt hiszed?

Kornél, bólintott, Kornél, akkor láttam őt utoljára, akkor, hogy itt járt, hosszú útról tért ide, rövid ideig marad, legalább nekem így mondta, délután jött, inkább már szürkületkor, s a hajnali gyorsvonattal már tovább, Budapestre utazott, haza, és itt ültünk, ahol te meg én.

A pult előtt magára maradt a két test: Józsi és a mellette térdelő pincér: a kasszírő a konyhából fehér asztalkendőt hozott, aztán visszaült a gépe mögé, a fejét lesütve számolta a kis fiókokban összegyűlt aprópénzeket.

Szomorú volt?, kérdeztem.

Nem, nem volt szomorú, válaszolta Pataki, nyugodt volt, lassan beszélt, mint aki napok óta nem aludt, és már nem is kíváncsi arra sem, hogy valaki is meghallgatja.

Desiré, mondtam, és néztem a függönyök közt beeső fénycsíkot a kezemen.

Igen, Kornél, bólintott Pataki, és hátradőlt a székén, oldalra hajtott fejjel nézett rám, és elmosolyodott, nyugodt mosollyal. Igen, Kornél.

Azon a napon.

Hallgasd meg, Kornél.

Olvassad, barátom.

Azon a napon Desiré már hajnalban felébredt, nyitott szemmel feküdt az ágyon, és hallgatta a beszűrődő zajokat: a Logodi utca madarainak füttyét és a Széna téri villamos tompa zakatolását, a fát hordó cseléd óvatos lépéseit és a kazán duruzsolását, és arra gondolt: milyen jó is így, mozdulatlan, a redőny résein betűz a fény, beáramlik a világ, mint egy szerelmes regény, és milyen jó lesz felhajtani a könnyű paplant, papucsba bújni és a tükör előtt szórakozottan hátrasimitani a homlokba hulló fürtöket, megállni a zöld posztós íróasztal előtt, és beszívni az éjszakai szivarcsutkák keserű szagát, látni a félhomályban a zölden derengő sorokat, a tiszta fehér iveket és a papírvágó kés csillanását, milyen jó lesz hallani a belső szobából a szuszogást, az apró kis horkolásokat, az ebédlői óra ütéseit és a vízcso bogást, a cseléd zümmögő dúdolását, milyen jó lesz a forró fürdőbe merülni, elnyújtózni, elégedetten és nyugalmasan,

jó lesz és finom lesz, de talán...

Elutazom!, villant Desiré eszébe az ötlet, s hogy annyira megtetszett neki, fel is ült az ágyban, hét óra sincs még, nézett a szekreterre,

az utazás!, s rögvest idegen szavak, édesen olvadó, lágy mondatok rajzolták körül, nem!, mégsem!, rázta meg a fejét, most nem kell a külföld, nem kell idegen ország, útlevel, hálókocsi, inkább haza?, mosolyodott el, talán, aztán csak legyintett, de felugrott, és sietve, mezítláb lépett ki a konyhába, készül a fürdővíz?, szólt a meglepett lányhoz, igenis, már készen is lehet, nagyságos úr, fordult az, zavartan, gyorsan akkor a reggelit!, intett Desiré, rántottát és pirított szalonnát, zsírosan és vastagon, mellé kenyéret és feketekávé, mert mindjárt jövök, azzal a fürdőbe ment, ledobta a hálóingét, és a vízbe merült, elfeküdt, és a párába bámult, de máris pirosra forrósult bőrrel kelt ki, na jó, tapogatta végig az arcát, ezt még megtehetem, s habot vert a borotvaszap-panból, kihajtotta a gyöngyházás nyelvű önborotvát, és gyors mozdulatokkal kaparta le a serkedő borostát, kész is, lökte oldalra egy vizes fésűvel a haját, fehér inget húzott és mélybarna öltöny ruhát, apró pettyes szürke nyakkendőcskét kötött, s hogy az utolsó falat kenyérral megtörölte a kék szegélyes tányért, a villát és a kést egymás mellé csördítette, felhajtotta a feketét,

édeseim!, gondolta, ezt írom majd egy levélre, aztán csak megint legyintett,

mondja meg az asszonyának, estére itthon vagyok, szólt a riadtan tébláboló cselédnek, elutazom, de estére bizonyosan megjövök,

igenis, nagyságos úr, bölintott a lány, és a belső hálószoza felé fülelt, mint aki várna onnan valamit, ám Desiré rászólt a kabátomat, és erre hozta a könnyű felöltőt és a lehajtott karimájú, kis barna kalapot, hát majd este, intett vissza Desiré már a lépcsőről, mondja meg!,

igenis, nagyságos úr, felelte az, és lassan hajtotta be az ajtót,

Desiré pedig leszaladt a bejáratig, ki az utcára,

istenem, gondolta, micsoda reggel, október, október, mégis ragyog, talán még kabát sem kellene, és csak hajadonfőtt, mint régen, el a villamosig.

Micsoda reggel!,

amikor valami soha nem hallott furcsa zaj ütötte meg a fülét, mintha csipogás, igen, madár, de nem egy, hanem madarak hangja, vagy csak az arra emlékeztető csivitelés, szinte bugyborékolva, énekelve és kiabálva, hol elhalkulva, hol fülsiketítőn, mert nemcsak, hogy akár a Logodi utca kopott kis verebei mintha hirtelen rigóknak hinnék magukat, s igyekezettel próbálgatnák a füttyöt, de még ez a fel-felszívító, dallamos kiabálás is,

ez a valószerűtlen hangzavar, hökkent meg Desiré,

s ahogy körbenézett, mindjárt döbbenet meg is állt, mert még a dombhajlat előtt, az egyedül álló, gyér-sárga lombú kis platánon, az ágak csúcsain és a tányéros levelek között, a vedlő fatörzshöz bújva és a meg-megroppanó szárazabb gallyakon mindenütt madarak ültek, madarak,

madarak?,

papagájok nem lehetnek, látta rögtön Desiré, a barna testecskekhez tapadó hatalmasra tárt vörös és zöld farktollakat, a zöld bóbítákat és a csáposan fel-le ingó, hintázó pihés farktollakat, ilyen papagáj persze nincs is, de hát akkor ezek mik lehetnek, és főleg, hogyan kerülhettek ide?,

Desiré a fára meredt mozdulatlan, nézte ezeket a madarakat,

és azok visszanéztek rá arannyal szegett fekete gyöngy szemekkel, figyelmesen, de

nem félelemmel, nézte őket, a sárga nyakörveket és a hajlott csőröket, az evezőtollak egymásra simuló barna pöttyeit, a cikornyás szárnytollakat, a violás és sárga foltokat, az aranyoszöld háta tülekedését,

elhiggyem vagy ne higgyem el?, villant át rajta,

s ez az örvénylő, villódzó fergeteg nem nyugodhatott, tollászkodtak és csapkodtak, tipegtek és forgolódtak, egyik ágról a másikra telepedtek, s közben rikácsolva és fújva tolakodtak, lökdösték és simogatták egymást, csipkelődtek és csapkodtak, aztán burkukolva összecsókolódtak, törleszkedtek, és kitért szárnyakkal illegitték magukat, és persze mindehhez a füttyök, ez a lüktetéssé olvadt hangzavar, a szárnyverdeséseknek és csőröngéseknek, a csippentéseknek és az éles rikoltásoknak, a kárálásnak és a tirádáknak, a csivitolásoknak és a sípolásoknak az énekké, igen, másnak mégsem lehetett nevezni: énekké összeolvadó fergetege,

higgyem vagy ne higgyem?,

de hisz mindezt nem lehetett nem észrevenni, látható és hallható volt, talán az állatkertből... gondolta Desiré, aztán ezt elvetette, mert ezek a madarak olyan természetességgel topogtak a kis platánon, s olyan nyugalommal néztek vissza rá, a dermedten bámuló barna felöltös férfira, hogy Desiré el sem képzelhette: most szabadultak volna el a dróthálós madárketrecből,

ugyan, ezek szabad madarak, elég csak rájuk nézni, dűnnyögte,

ez biztos, jó, de akkor honnan, mégis honnan?, és miért éppen ide?, ötlött föl még érthetetlenebbül a kérdés, ide, a Logodi utcába, ide, egy októberi reggelen.

Paradicsommadár!,

sóhajtott álmélkodva Desiré, paradicsommadár, ismételte el, mintha szólni akarna valakihez, nem is lehet más, csak az, paradicsommadarak!, de ezt már kiáltotta, noha soha nem látott még effélet,

csak azok lehetnek, tette hozzá hangosan, és mint aki int, meglengette a barna kis kalapját,

tudtam!, kiáltotta, tudtam, micsoda reggel!, és kitérta a karját, hátravetette a fejét, paradicsommadarak!,

kiáltotta teli tüdőből, és magához ölelte a platánfa törzsét,

és megbűvölten nézte, ahogy a sok villódzó kis barna test előbb csak idétlen orsókká tapadva az ágakhoz lapul, majd a levegőbe rúgja magát méltatlankodó cserregéssel, s a fa fölött a lágy szélnek feszülnek a vöröslő, aranylő, narancsszín tollak, amik után, mint a fátyol, ünnepélyes hullámokat írva, úsznak és lobognak a puha faroktollak; igen, felröppent és szinte visszazuhanni akart a raj, de mindjárt magasabbra csapott, s ahogy a madarak egyre feljebb, egyre messzebb szálltak, lassan színes kis pontokká zsugorodva, el a várfal fölött a Duna felé, a hangjuk, a kiabálásuk is egyre halkult, s már el is tűntek, el, akár ne is lettek volna ott, csak a platánfa ágai, a megsárgult levelek remegtek még, és Desiré állt levetett kalappal, szőke kócosan, nézte a várfal csipkeit és a háztetőket,

paradicsommadarak?, kérdezte, és leeresztette a karját, elrepültek.

A domb alja, a Széna tér a szökőkúttal: zörögve kanyarodott be a villamos, Desiré a főkocsiba szállt, s még mindig kábán, hitetlenkedve az ablaküléshez ment; nézte a lámpaoszlopokat, aprópénzt csörrentett a kalauz tenyerébe, a jegyet gondosan a bal nadrágzsebébe rakta; és amikor a villamos kizökkent a hidra, a Duna fölé, nézte az

Országház nevelésesen fenséges tornyait, visszafordulva a Várbazár lombok közé rejtő köcsipkézetét, a sikló fölött a turul sötét foltját, a Halászbástya tortaszületét,

hol lehetnek most már, merre repülhetnek?

a Körút, nézte a házakat, a frissre mázolt eget, a kávéházi takarítólányok sürgését, a hazafelé induló batus kofákat, a bútorboltokat, ahol családi ágyat kínáltak, kék se-lyemhuzatú takarókkal, hogy szinte belefeküdjön az ember, nézte a kis trafikot, egy sovány fiúnak cigarettákat számolt le az asszony, Princesszáz, gondolta Desiré, a sarkon befordulva két segéd egy tükröt cipelt, a keret nélküli fényfoltban elúszott a vilamos, és a főkocsi boltozata is megvilágosodott, a pékség kifutófiúja a vasrácsos fatörzshöz támasztotta a kerékpárját, hátrálókta a fején fehér sapkáját, és a kerékpárlánc mellé térdelt, a szatócs előtt hajlott hátú boltosinas söpörte sötét csikokká az aszfaltra locsolt vizet, s a virágüzlet előtt bodorított hajú, harisnyás kisasszony permetezte kényesen a vázákba kitett csokrokat, felébredt a város, és Desiré érezte ezt, hallgatta a kocsik túlkölését, a kerekcsattogását az acélsíneken, nézte az egy ütemre himbálódzó bőrfogantyúkat és a kalauz széles kék hátát, s aztán nézte a pályaudvar vas- és üvegcsarnokát, a fekete mozdonyokat,

utazni?, bizonytalanodott el,

de igen, miért is ne?, gondolta, és nézte a hordárokat, a sapkájukon villogó számokat, ahogy vártak egy befutó vonatot, vagy az induló szerelvény mellett ögyelegtek, még az utolsó rendelésekre lesve,

utazni, gondolta Desiré, és örült, hogy egy üres fülkét talált.

Az asztalkára fektette a jegyét, és hátradőlt, karja a bársony üléskarfára simult, utazni, gondolta, és várta a kerekcsattogását, az állatkerti műsziklákát, a madárház cse-repes tornyát és a városszéli kertek töppedt házait, hátradőlt, és beszívta a padló avas olajszagát, a fehér üléshuzatból párologó szappanillatot, nézte a bodrosodó felhőket, és egy másik útra gondolt, arra az éjszakára, amikor először csókolták meg, útban dél felé, s egy török kislányka piros cipőjére és a buccari öböl kékjére, a vörös törzsű fe-nyők zúgására és a lány tojás ízére egy régi reggelen, miközben behunyta a szemét, és észrevétlen könnyűséggel elaludt.

Aludt,

s aztán halvány derengésre ébredt, a fülkében nem égett a lámpa, mintha hajnal lenne, Desiré pillantása a jegyére esett, itt járhatott a kalauz, gondolta, mert a sárga papiros akkurátusan ki volt luggatva, kilenc óra múlt, pattintotta fel az órája fedelét, hajnal tehát már csak ezért sem lehet, dörzsölte az arcát, és félrehúzta a kakaószínű függönyt,

ó, nem, ez lehetetlen, nem akart hinni a szemének: hómező?,

csillogó fehér sík vidék tárult a szeme elé, csak itt-ott álltak pelyhekkal vattázott fák, mozdulatlan, fehér szobrok, s a láthatáron kélettek felhők?, hegyek?, ki tudja, de ilyen... ilyen hogyan lehet?, októberi hómező!, rázta meg a fejét, és tenyerét a hűvös ablakhoz tapasztotta, majd odabiccintette a homlokát is: hó volt ez, semmi kétség, felelte a palaszínű ég.

Vagy talán egy egész napon át...?, töprengett el, de ezt megint elvetette, kis ország ez, olyan kicsi!, mosolygott, ugyan, egy álló napig!

De akkor mégis!, hajolt el az ablaktól, akkor mégis... októberben, meg azok a távoli hegyek...!, a kalauz!, merült föl benne a megoldás, hát persze, a kalauz!, ő aztán kell, hogy tudja a magyarázatot, kell, hogy értse, merre jár a vonat, jó, persze, most éppen nincsen itt, de előbb-utóbb visszajön.

Bámulta a fehér hullámokat, és várt. Kinyújtotta a lábát jólesően, hiszen egyedül volt, a régi hosszú telek, húzta el a száját, de nem volt éppen kedve elérzékenyülni, nincs most erre időm, mormogta, azaz idő még csak lenne, de hogy hol is vagyok, igen, hol?, és persze az, hogy miért?, igen, miért is.

Könnyű pára ült az ablakon, álmosan fodrozódott a hómező.

Még jó, hogy alaposan megreggeliztem, böfentett egy aprót, nono, mosolyodott el, ez a szalonnás rántotta!, bár ha valóban már órák óta... mindegy!, a fő, hogy éhes éppen nem vagyok, jön majd a kalauz, elbeszélgetünk, végül is így kell, hogy történjen ez, nem történhet semmi más.

Aztán már látszott: a torlódő felhők a földhöz tapadtak, persze, nem is felhők, hatalmas kék-szürke hegyek. Közéjük futott a vonat, zakatolva, egyre magasabbra.

Ej, hát majd megkeresem én!, hajolt előre Desiré, és felállt, lesimitotta térdén a nadrág barna ráncait, megigazította a pettyes nyakkendőcske csokrát, és összegombolta a mellénye fölött a zakót: megkeresem, és kikérdezem, csak tudnom kellene, mi történik itt!, merre jár ez a vonat?, és főleg: merre járok rajta én!, és honnan, honnan ezek a hegyek...

félrehúzta az ajtót: a folyosón senki, a fülkeablakokon átszüremlő fény félhomályá szelidült, csukott ajtók és meg-meglebbenő függönyök,

nos, előre vagy hátra?, torpant meg Desiré, talán hátra, s dülöngélve elindult a keskeny folyosón, benézett a fülkébe, hogyan lehet, hogy ezen a vonaton nem utazik senki?, elért már a vagon végéig, könnyedén nyílt a kis összekötő ajtó, Desiré megborzongva lépett át a vasrács fölött, megcsapta a hó, a szénfüst illata,

hát lehet az, hogy nincsen itt senki?, nézett végig a behúzott, meg-megzördülő ajtókon. Üres a vonat?

Sietség nélkül tért vissza a fülkéjébe; ugyan!, dörzsölte a combjához nyirkos tenyerét, ugyan!, mély lélegzetek és várakozás, aztán majd... aztán majd nem tudom. Körben a hegyek, hófoltos sziklák. Hátradőlt, és a szemközti tükörből visszanező arcát vizsgálta. A szökés haj, a barna szem, a finom orr és a kerek arc, egészében határozottan kellemesnek is gondolható, még ha ezek az orrcimpától a szájszögletig nyúló ráncok... meg ez a sápadtság, de hiszen fáradt is vagyok, nem kell azonnal a rosszabbra gondolni,

azonnal?, na, hagyjuk!, fáradt vagyok, hunyta le a szemét.

Elaludhatott: állt a vonat, meleg, sárga fénnel sütött a nap, tömött, húsos levelű fák remegtek a forráságban,

s valami furcsa, füttyre emlékeztető csivitelés, igen: szinte bugyborékolva, hol elhalkulva, hol szinte süketítően hangosan, ez a fütty, ez az ének, hiszen ez... figyelt Desiré, állt a vonat, ernyedten lógtak a függönyök, csak ezek a hangok, és az ablakokhoz hajló méregzöld levelek, a sikos fatörzsek, s köztük az ég kék darabjai, micsoda hőség!, törölte meg a homlokát, szőke haja a halántékához tapadt, lehet, igen, lehet, hogy jobb, ha nem gondolkodom.

Felkapta a kabátját, és a kezébe fogta a kalapot, kilépett a néptelen folyosóra, ki a peronon át a lépcsőre és le a földre:

most meg ez a hirtelen, ez az érthetetlen csend,

nem a nyílt pályán állt a vonat, a kihűlt, fekete mozdony; a sinekhez tapasztott betontalpatazon egy sárgára vakolt kis állomásépület, apró, kétablakos házikó inkább, afféle megállócska, elhagyottan és némán, a homlokzatán már csak a névtáblát hajdan tartó két vaskampó, a vakolatra barna esőnyomokat rajzolt a rozsda,

pedig jó volna, most már igazán jó volna tudni, hogy hol vagyok, ráncolta a homlokát Desiré,

és a zuhogó napsütésben a házikóhoz sétált, hová tűnhettek azok a madarak?

a tenyerét a szeméhez árnyékolva kémlt be az opálos ablakokon, bent csak egy régi, megfoltosodott szikratávíró, lakkosra kopott ócska forgószelek és egy kopott posztójú asztalka,

hol vagyok?, egy állomáson, adta meg magának a választ, ennyi legalább tudható, s megpróbálta a kilincset, kattant szárazon a zár, és hogyan lehet ilyen meleg?, mint-ha nem is október volna!, csomózta ki a szürke kis nyakkendőt, a felöltő zsebébe gyúrte, megoldotta az ingnyakán a felső gombot is, micsoda meleg.

Megkerülte az épületet: keskeny kanyarodott vissza, középujt, az elhanyagolt ágyásban rég elszáradt virágok barna tuskéi,

legalább a masiniszta, az, aki a vonatot vezette, nézett Desiré a komor, hideg mozdonyra és az állomásocskához dőlő vedlett kis padra,

és most?, gyúrte kalapját a felöltő zsebébe, és most?

Gyerünk, döntötte el aztán, s a kabátját a vállára csapva el is indult az úton, a fehér köveken.

Tűzött a nap, talán dél felé is járhatott,

mikor állt ez meg?, pattintotta föl az óra fedelét Desiré, furcsa, még soha nem hagyott cserben!,

kétoldalt, a sűrű erdő fái közt egyre több lett a fenyő, s ahogy meredekebbé vált a kaptató is, Desiré meg-megpihent, fehér kendőjével végigtörölte az arcát, a nyakát, majd levette magáról a puha posztószakót is, így mellényben, kihajtott gallérral sétált tovább a fenyők között, lába alatt ropogott a kavics.

A dombtetőn, sőt visszanezve még hegynek is beillett a hosszú emelkedő, a dombtetőn két szikla közé futott az út,

akár egy várkapu, gondolta Desiré,

és valóban, akár ha határon lépett volna át, széles fennsík tárult ki előtte, s a távolban fehér csillogás, házak?, lombok?, ki tudja,

csak házak lehetnek, döntötte el Desiré, és erőre kapva arra indult.

Igen, házak, alacsony, csapott tetős, fehérre meszelt, barna és piros cserepes kis házak két sora kúszott a négyszögű, lapos tetejű templomtoronyig,

furcsa, furcsa falu, de mintha már láttam volna ilyet, állt meg újra Desiré,

a cserepek hajlataiban szürkészöld moha, az apró ablakok és a kékre mázolt, repe-dezett deszkájú ajtók, a nehéz kilincsű kis kapuk némán figyeltek,

láttam ilyet, de hol is?, talán egy könyvben, mosolyodott el,

ezek a kék ajtók, a fehér falak, ki tudja?, rázta meg a fejét, ki érti?, ez a vonat...

Terecskévé bővült az utca, a bezárt kis templom előtt egy fényes kávéjú, cirádás rácsú kút,

vége egy nyitott ajtó, látta meg Desiré,

igen, a templom mellett, két megsüppedt lépcső felett nyitva állt egy ajtó,

és tessék!, micsoda illat, hiszen ez kávé!, mi kell még!, gyerünk előre, be a félhomályba!

Jó napot!, köszöntött Desiré a küszöbön átlépve, de hiába várt választ, sőt a mormolás, a csoszsanások és zörrenések, a dünnögve szóló mondatok és a halk nevetések mormolása is abbamaradt, csak a söntés csapjából bugyogott a víz, miközben a homályban sötétebb árnyakként fejek, vállak fordultak az idegen felé,

jó napot!, ismételte el Desiré hangosan, s néhányan mintha bólintottak volna, igaz, szólni senki nem szólt vissza,

a pult mögött álló férfi elzárta a vizet, és kérdően Desiré arcára meredt,

jó napot!, mosolygott rá Desiré, már bocsásson meg, biztosan furcsállja a kérdésemet, de valójában nem tudom, hogy hol is vagyok, illetve nemcsak azt, hogy hogyan hívják ezt a falut, hanem azt sem értem, hogyan is kerültem ide,

a férfi előrehajolt, és a homlokát ráncolva figyelt, a kezét a füléhez emelte, és meglepetten nézett Desirére,

azt kérdeztem: hol vagyok most?, mondta még egyszer Desiré, hová érkeztem, mi ennek a falunak a neve?, mert tényleg nem tudom, felszálltam a vonatra, kora reggel Budapesten, a Nyugati pályaudvaron, csak hogy utazni, vagy legalábbis kilépjek, kiköppenjek, biztosan érti, miről beszélek, felszálltam a vonatra, leültem a fülkémbé, és elaludtam, és mire felébredtem, olyan idegen és ismeretlen volt minden, s talán még el is tévedhettem, nem tudom, csak azt, hogy nem értem, merre járok, és nem értem, mi történt, sehol nem volt senki, hogy segítsen, hogy útbaigazítson, egyedül maradtam, egyedül,

és a férfi széttárta a kezét, valamit kiáltott, de Desiré számára érthetetlen, idegen nyelven, kiáltott, és az asztaloknál ülő többiekre nézett,

Desiré most látta csak, milyen sokan ülnek a boltíves teremben, a kerek asztalkák körül, sőt középpütt még egy ajtó nyílott, mögötte másik szoba, s most a pult felé fordultak mindannyian, csak férfiak, komoly, értetlen arccal,

talán, talán: I lost my way, mondta Desiré, aztán rögtön franciául, németül, spanyolul és olaszul is, de megint csak a mozdulatlan arcok, az összevont szemöldökű, figyelmes szemek válaszoltak,

micsoda forróság, fúj! Desiré, a fehér ing a bőréhez tapadt,

hát hol lehetek?, nézte az asztaloknál ülő férfiak barna bőrét, göndör, fekete hajukat, az előremeredő sasorokat, nézte a furcsán görbedő hátakat,

mintha batyut, valami furcsa csomagot hordana valamennyi!,

és hogyan lehet, hogy ezek nem is értik, mit beszélek?, de hát akkor hol vagyok?, nézett körül, mert Magyarország ez nem lehet!, nem.

Szomjas vagyok, fordult vissza a pulthoz, in-ni, tette hozzá tagoltan, és a kezével a pohár fogását mimelve hátrahajtotta a fejét, és nagyot kortyolt a forró levegőből.

Áá!, mosolyodott el a pultra támaszkodó férfi, és utánozta Desiré mozdulatát, majd levett egyet a mögötte, a polcon sorakozó zöld üvegek közül, Desiré vörösbor édes illatát érezte, és bólintott, bólogatott a férfi is, és a csap mellől leemelt egy vastag falú üvegpoharat, színiültig töltötte, és Desiré elé tolta,

köszönöm, nézett kétkedve Desiré a pohárra, aztán mégis megfogta, felemelte, és éppúgy, ahogy az előbb mimelte, de most valóban ivott, lassú kortyokkal,

amikor a boltíves termecske mélyéről, valahonnan a hátsó ajtó felől egy ének hangzott fel, egy dal, de szavak nélkül, legalábbis Desiré számára ezek nem voltak szavak, sőt még szótagok, különálló hangok sem, csak egy hang, hosszan kitarva, remegően, tisztán és valószerűtlenül magasan, erősen, és mégis könnyedén, emberi hang volt, de mintha nem emberi torokból tört volna elő, akár talán egy ismeretlen madár éneke volna, csengő, mégis lágy, s valami módon félreérthetetlenül szomorú ének,

és az asztalkáknál ülő férfiak újra beszélgetni kezdtek, egymáshoz hajoltak, láthatóan nem törődtek már a közójük jött idegennel,

mi ez?, mi ez a hang?, állt döbbenten Desiré, mi ez a hang?,

s maga sem értette, miért, eszébe jutottak a régi téli esték, apja, ahogy a lámpafénybe hajol, a szemüvege megcsillan, töprengve feljegyez valamit az előtte fehérlő füzetbe; anyja, aki a kisasztalnál ülve leejtett vállal, elgondolkodva nézi az ölében heverő kézimunkát; a jégvirágra olvasztott leheletkarika, amit ő fúj az ablakra, miközben az utcán forgoló szél zúgását hallgatta; a bagoly kiáltása homályos padláson; a fa nyers illata a kályha előtt,

mi ez?, mi történik itt?, kérdezte döbbenten, és mi ez a hang?,

bocsánat!, lépett az asztalok közé, bocsánat, bocsánat!, furakodott át a székek támlái mellett:

és már látta, hogy hátul, az ajtófélfá tövében fiatal fiú ül, két karjával átkulcsolja a térdét, göndör fekete fejét hátrahajtja, és énekel,

Istenem, állt meg riadtan Desiré,

és nézte a fiú sovány karját, a lepelszerűen bő fehér ingbe burkolt testet, nézte a sápadt arcba hulló fürtöket és a száját, ami ebből a testből élni látszott,

Istenem, suttogetta, és hogy miért, de a kabátját, a barna felöltőt, a zsebében a kis kalappal és a pöttyös, szürke kis nyakkendővel a fiú meztelen lábára terítette, aztán letérdelt, egészen ahhoz a hanghoz, nézte a fogak nyáltól csillogó kavicsait, a fehér bőrre szoruló fekete pillákat,

nem tudom, nem tudom, Budapestről jöttem, suttogetta halkán, vonaton utaztam, és most nem tudom, hol vagyok,

és a fiú énekelt,

író vagyok, magyarul, magyar nyelven írok, abból élek, hogy történeteket írok le, és aztán azt mások elolvassák, szeretek utazni, szeretem a cigarettafüstöt és a fekete-kávét ízét, és a legjobban azt szeretem, ha szeretnek,

és a fiú elmosolyodott, és elhalkult a hangja, elhalkult, mintha csak távolodna, aztán el is hallgatott, és kinyitotta a szemét, lassan, és a kezét is kinyújtotta Desiré felé,

hiszen vak!, látta meg Desiré az iriszeket elfedő kék ragyogást,

ez a fiú vak!, ismerte föl,

és érezte a vállán, a nyakán, a haján végigsimító puha ujjakat, a fiú kezének hűvös érintését, mintha toll simitaná, és igen: akárha szél lebbenne az arcához,

egy toll!, kapott oda, egy toll!,

mert a vak fiú kezében hosszú, villódzó madártoll lengett, zöld-narancs színei fellobogtak, s a fiú azzal simította végig Desiré arcát, miközben óvatosan formálva ismeltelte halkán a szót: Bu-da-pest.

Igen, felelte kábán Desiré, és aztán megriadva mindjárt fel is kiáltott, nem!, nem!, és hátrahőkölt, hogy a mozdulata kisodorta a fiú ujjai közül a hosszú tollat,

nem!, lihegte, és hátrahúzódott a földön tapogatózó kezek elől, zihálva vetette a hátát az ajtófélfának, figyelve, hogy a fiú féhéren derengő ujjai, mint a homályból kifordított giliszták, rátalálnak a földre simuló tollra, becézve emelik az arcához, a kéken vak szemhez, az elnyíló, nyálgömbös szájhoz,

nem!, nem!, figyelte öklendezve a mosolyt, ahogy a fiú bőre örül az érintésnek,

nem!, kiáltotta, nem akarom!, és felugrott már,

hadd maradjon még így az egész!, kiáltotta a feléje forduló férfiaknak,

hadd maradjon még!,

és átfurakodott a kerek kis asztalok között, ki a fényre, ki a terecskére, ki, és a kút

vascirádáihoz dőlve az arcára szorította a tenyerét, s mint aki álomtól nehezülne el, lehajtotta a fejét, lehajtotta, halkan és gyorsan sírt,

halkan és gyorsan. Sütött a nap.

Sütött a nap, forróság ült a kövek között,

ez a zúgás!, ez a távoli moraj, ugyan mi ez?, indult el lassan Desiré a templom mellett, hátra sem nézve,

elmaradtak mellőle a fehér házacsákák, a kék ajtók és a mohos cserepek,

mintha, mintha a tenger!, vallotta meg magának, már a falut elhagyva, lakkcipővel a homokon, a buckák között,

persze az nem lehet!, mosolyodott el, fehér ingét fölfújta a szél, nem lehet, szomrodott meg könnyedén, és tovább lépkedett botladozva.

Csak ez a zúgás!, gondolta, a halántékomban, a fülemben a vér.

Elhagyottnak látszó gyárcsarnok állt a homokon, a kitört üveglablakok csonkjai közt fakó rongyokat lengetett a huzat, a vakolatlan téglafalat porral fugázta a szél,

talán egy raktár?, állt meg a rozsdás kapu előtt Desiré, de ugyan minek?, igaz, rég nem is használhatja senki.

Mégis, két kézre fogva lenyomta a nagy kilincset, a homokot feltúrva kinyitotta a kapuba vágott vasajtót:

micsoda szag!, hőkölt hátra, penész és rothadás szaga, korhadó fa, szétfoszló szövet, varasodó rozsdá, dohos papír, micsoda szag!,

és mintha vízből fölmerülve, lassan tűntek elő a hatalmas csarnok tartóoszlopai, a cserepek közt szitált a fény, a rücskös betonpadló, és körben a vaspolcok, körben és középen is, köztük éppen csak embernyi járatok, és az óriási vaskazetták, a tárgyak valóságosan halmazaival, az egyik rekeszben körömvágó ollók, a másikban éjjeliszekrényké, a harmadikon vizeskancsók, mindenféle formájú kancsó ezer színben, a negyedikon télikabátok, mellette fogasok, felette hintalovak, odébb rádiókészülékek, dobozos kutyaeddel, pelenkák és melltartók, radírgumik és nyílveszők, parókák és kapák, óvszerek és kalapok, lámpák és poharak, a homályba vesztevő megszámlálhatatlan polc, telerakva, s mindegyikük akár egy falucska, zezgugos járatokkal, egymásra tornyozott házakkal és utcácskákkal, összesüppedt épületekkel, a rothadás szagával, nem, magával a rothadással, egymáson, egymásba olvadva.

Igen, nézte Desiré ezt a csarnokot, igen.

És bólintott a polcok előtt ülő árnyék felé, igen, köszöntött a mozdulatlanul figyelő óriás termetű férfinak, igen, mondta ennek a rengő hajú testnek, a merev arcnak: megjöttem.

Az nem szólt, csak bólintott, fehér haja a vállát verte, gyűrűs szakála anyányi mellét söpörte, barna szeme csillant, ahogy lassan, a testét féltő óvatos mozdulatokkal fölállt, reccsent a hatalmas karosszék, a vörös bársonytakaró őrizte a teste körvonalait, fölállt, és nehéz, döccenő járással lépett Desiré elé, fölkaavarta a rothadás édes illatát, meghajolt, hogy Desiré szemébe nézhessen, kutaton és türelmesen, aztán, mintha egy kisiút legyintene meg, húsos ujjával, nagy, fakéreghez hasonlatos, repedezett körmű kezével összeborzolta Desiré haját.

Hát mégis?, nézett fel rá Desiré,

és ő csak bólintott, és lassan fordult meg, nehezen lépve indult vissza a polcokhoz, az oszlopok, az utcák, a rothadó házak közé, a homályba.

Hát mégis, hajította le a fejét Desiré, homlokát sütötte az érintés, hát mégis, és

mennyire más, mint ahogy mindig is képzelte, honnan is tudhatta volna, hogy így: éppen itt és most, s közben ez, hogy boldog, könnyű és tiszta,

és megoldotta a gombjait, kibújt az ingéből, és levetette a cipőjét is, a harisnyát és a nadrágot, levetett magáról mindent, és meztelenül állt a betonon, az ajtórezen bevetődő fényben,

hát mégis!, suttogetta,

és kilépett a homokra, ment az egyre erősödő zúgás felé, egészen a vízig, a habosan gördülő hullámokig, belegázolt, bőrére permetet hordott a szél, térdig merült, majd derékig, s aztán a vízre feküdvé úszni kezdett, könnyedén, nyugodtan, sietség nélkül.

Hát nem. Ezt már nem.

Elég!, elég lesz most már, Pataki, fogtam meg a férfi kezét. És elég ebből, ne mondd tovább. Ne mesélj nekem történeteket. Semmit nem hallok, semmit nem olvasok.

Ó, hidd el, nem is akartam többet mondani, Kornél, válaszolta ő, meg aztán ez egy olyan történet, aminek nincsen is vége, csak úgy, mondjuk éppen így, abbamarad,

Jó, Pataki, néztem félre, én pedig nem hiszek már a mesékben, és nem hiszek a történetekben, és nem hiszek a szavakban sem, elég, tudod, egyszerűen elég már, nem dicsekvésképp, hiszen nem rossz ez és nem is jó, csak épp sejtem, hogy mi fog következni, és ez már nem is érdekel, nem is bosszant, és nem törődöm elnyomott és felszabadult okokkal, a tudattalan és a tudatelőttes jelképekkel, nem, nem óhajtom magam fölboncoltatni, amíg élek, hadd maradjon ez az egész az, ami vagyok,

Kornél, szólalt meg újra,

de én nem néztem rá, hallgattam a poharak csörgését, az autózúgást és a villamos zakatolását,

Kornél, mondta, nem azért, Kornél, hanem nézd: nézd csak, már viszik is el a Józsit, és láttam én is a két fekete posztóruhás férfit, ahogy ráborítják a bádogos fényű szállítókoporsót a testre,

várjanak, mondta a csapos, és a fehér konyharuhát leemelte a Józsi arcáról, viszadobta a pult mögé,

összeszokottan álltak fel, a csapos tartotta a lengőajtót, a sapkájuk fekete ellenzójén megcsillantak a lámpák,

hová viszik, tudod?, kérdeztem Patakit,

a kórház mellé, azt hiszem, felelte elgondolkodva,

hallgattuk az ajtó csapódását,

mégiscsak furcsa, hogy éppen egy pincér, mondta Pataki,

felberregetta a motor,

látod, Pataki, szóltam, aztán nem folytattam.

Elutazom, mondtam kicsivel később, és ő csak bólintott, hát persze.

Ugyan, lehet a múltról beszélni, van-e, ami volt, talán igen, talán nem. Elalszol: meleg, sárga fényel süt a nap, húsos levelű fák remegnek a forróságban, valami furcsa csivitelés, hogy az emlékekben nincsen idő, nemcsak az az igazság, hogy megcsókolunk egy nőt, hanem az is, ha titokban vágyakozunk rá, és talán maga a nő a hazugság, és a vágy az igazság, egy álom is valóság, és mindez megfordítva is,

látod, Pataki, szólítsd a fizetőt, és menjünk,

jó, bólintott ő, jól van, Kornél,

és Pataki, mondtam még, ne hidd el, amit nem akarsz, Desirét ölelem, mondd meg neki, ha látod,

Hát persze, felelte ő.

Kisasszonyka, kisasszonyka, hozhatja a kabátomat!

A terrace színes gombái alatt már összeérnek az árnyékok, meg-meglebbenek, ahogy az automobilon fényszórói az ablakokra világítanak, szürkület, az este előtti rövid félóra, amikor még nincsen sötét, de a tárgyak, a testek körvonalait már sárgás fénykörökkel vonják be a lámpák, az üres székek, a hűvös vascsirádák, a fehérre mázolt vasvirágok közé lépések zaja, nevetések foszlányai sodródnak, elmosódik a kockakövek rácsa, összenőnek a Liget fái, kivilágított taxik gördülnek sorban a Nagyszínház portálja elé, a sárga kabátos fogadófiú meghajolva nyitja az ajtót, parfümök és kölnivizek illata leng,

október, október az én hónapom,

az is lehet, állok meg a Kristóf tér sarkán, kívül a lámpák fényköréből, pálcámra támasztva a kezem,

az is lehet, hogy... aztán megint csak nem folytatom,

mert hát ez az egész, ha már tudni úgysem, akkor legalább mesélni, vagy tényleg, már azt sem?

de Pataki, aki mellettem állt, nem kérdez semmit,

hiszen ezért is szeretem, nem kérdez semmit, csak van, itt van, ha kell.

Karátson Endre

UTAZÁS A KISPRÓZÁBAN

Tóth Krisztina fordítása

Az *utazás*, amely kivételesen jó alkalom az új¹ felfedezésére, és a *novella*, amely jellegzetesen az új műfaja (akár az eseményben, akár a módban, ahogyan elbeszélnek) – úgy tűnik, az utazás és a novella elvben egymásnak van teremtve. Ha azonban közelebbről vizsgáljuk a jelenséget, az összefonódás már nem látszik ilyen egyértelműnek. Hogyan fér meg az utazás az időt is, teret is magába foglaló kisp prózai formával?

A külső hasonlóságban rejlő belső ellentmondás kérdésére megtaláljuk a válasz elemeit az ESTI KORNÉL-ban, amelynek tizennyolc novellájában az elbeszélő főhős *par excellence* utazóként jelenik meg.

A kisp prózában ábrázolt utazás emberi számításal kimeríthetetlen téma, ezért merészkedem ezen a konferencián, mely az utazás irodalmi megformálásával foglalkozik, egyetlen példa vizsgálatára szorítkozni. Szolgáljon mentésemre bizonyos műfaji párhuzam: elvégre nem térrel és idővel viaskodó kisp próza-e egy szimpóziumi előadás is?

A tárgyalt elbeszélések 1925 és 1933 között keletkeztek, abban az időszakban, amikor Európa épp hogy belépett a technika korába. A nagy sebességű közlekedési eszközök már elterjedtek, de használatuk még nem volt tömeges, így az egyén abban az ábrándban ringathatta magát, hogy különleges élményben részesül.

„Bulgáriában mindössze huszonnégy órát töltöttem. Azt is vonaton. Ott történt velem ez, amit kár volna elhallgatnom. Végre akármikor meghalhatok – egy hajszálér megpattan a szívben vagy az agyban –, s másvalaki – ebben biztos vagyok – ilyesmit nem élhet meg soha.”²